

In het kort:

- Om de positie van de Metropoolregio Utrecht (MRU) als Europese innovatieleider toekomstbestendig te maken, is volgens afspraak in het Ruimtelijk Arrangement Rijk – provincie Utrecht 2025 en in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving Noordwest 2025 vanuit de regio een ruimtelijk-economische investeringsagenda (REIA) opgesteld. Het initiatief hiervoor lag bij de Metropoolregio Utrecht (MRU). ([Afsprakenlijst Bestuurlijke Overleggen Leefomgeving 2, 10 en 11 juni 2025 | Rijksoverheid.nl](#)).
- De REIA is samen met bedrijven en kennisinstellingen en in afstemming met het ministerie van EZK tot stand gekomen. Deze agenda geeft mede invulling aan de adviezen van kabinetsadviseur Wennink uit het rapport 'De route naar toekomstbestendige welvaart – een sterk Nederland in een relevant Europa'. Daarnaast laat het de potentie zien voor koppelkansen tussen economische ontwikkeling en de groeiopgave in de regio. Dit draagt bij aan het maken van samenhangende investeringskeuzes in de toekomst.

Bespreekpunten:

- Rijk en MRU onderschrijven de REIA als rollende agenda. De REIA is de basis voor het indienen van investeringsvoorstellen naar kansrijke financieringsmogelijkheden op nationale en Europese schaal.
- Welke acties kunnen Rijk en MRU in gang zetten om ervoor te zorgen dat de benodigde essentiële (ruimtelijk-economische) condities versneld worden ingevuld?
- Rijk en Regio/MRU gebruiken de REIA om vanuit het economisch belang kleur te geven aan de benodigde samenhangende investeringskeuzes voor verstedelijking in de Metropoolregio Utrecht.

Voorgestelde afspraken:

Rijk en MRU spreken af om:

- de ruimtelijk economische investeringsagenda (REIA) 'Utrecht, Heart of Health' te omarmen en te hanteren als rollende agenda om de essentiële economisch clusters te versterken. Daarmee wordt ook bijgedragen aan het behoud en de versterking van de Nederlandse positie als innovatieleider in Europa.
- met bedrijven, overheden en kennisinstellingen samen te werken aan de uitvoering van de REIA door middel van vier strategische lijnen:
 - versnelling van innovatie en valorisatie (meer).
 - snellere opschaling van veelbelovende technologie binnen de economische ecosystemen (sneller).
 - het borgen van een toekomstbestendig vestigingsklimaat (langer).
 - en het versterken van onderlinge samenwerking (samen).
- beschikbare financiële middelen daar waar mogelijk in te zetten op de investeringsklare voorstellen in de REIA voor 'Rode Biotech', 'MedTech', 'Oplossen Netcongestie / ULEC' en 'PFAS Expertisecentrum'.
- de REIA te benutten om essentiële ruimtelijk-economische condities sterker te verbinden met de structurerende keuzes voor het NOVEX-gebied zoals vermeld in de Regionale Uitvoerings- en Investeringsagenda (RUIA) en hier binnen het programma U Ned verder vorm aan te geven.
- om richting het BOL Noordwest '27 samen te werken aan een aanpak voor het Earth Valley Ecosysteem en voor het fysieke brandpunt van het ecosysteem in de regio, het Earth Valley Innovation District in Amersfoort, om de potentie van het ecosysteem in de toekomst beter te benutten.

Toelichting:

- *Goede economische uitgangspositie:* Utrecht behoort al tien jaar tot de top 3 meest competitieve regio's van Europa, is Europese koploper op het gebied van gezondheidsinnovatie en levert 12% van het Nederlands bruto binnenlands product (BBP). De MRU huisvest de drie krachtige economische ecosystemen 'Life Sciences & Health', 'Earth Valley' en 'New Digital Society' en heeft met het Utrecht Science Park de grootste innovatielocatie van Nederland.
- *Benut de grote potentie van de economie:* Hoewel de MRU een goede economische uitgangspositie heeft om ook in de toekomst bij te dragen aan Nederland en Europa, is deze positie kwetsbaar en zijn maatregelen nodig om de grote economische potentie van de regio te

benutten. Hiertoe is vanuit de MRU een REIA als rollende agenda opgesteld met zowel investeringsklare als veelbelovende voorstellen.

- *Vier voorstellen:* er zijn 4 proposities en deze zijn gekoppeld aan belangrijke economische groeisectoren:
 - *Rode Biotech:* Realisatie van een toonaangevende innovatiehub voor oncologie, regeneratieve geneeskunde en infectieziekten. Door te investeren in een 'translatiemotor' en valorisatie-infrastructuur wordt de ontwikkeltijd van lab naar patiënt met 1 tot 2 jaar verkort. Dit levert naar schatting 4.000 extra banen op en versterkt de Europese productiecapaciteit.
 - *MedTech:* Dit project met een focus op AI-ondersteunde beeldgestuurde therapieën, autonome MRI-systemen en landelijke zorg-commandocentra heeft de potentie om in Nederland fors zorgcapaciteit te besparen en circa €5 miljard aan exportwaarde te genereren.
 - *Oplossen Netcongestie / ULEC:* Utrecht biedt zich aan als Europese proeftuin voor bidirectioneel laden (V2G) en slimme energiebeheersystemen met als doel de aanpak van netcongestie en betaalbare energie. Met dit project versnelt direct de opschaling van schone energie conform de Net-Zero Industry Act (NZIA).
 - *PFAS Expertisecentrum:* Aanleg van een grensverleggende productiefaciliteit die water zuivert van 'eeuwige chemicaliën' via hoogenergetische elektronen-versnellers. Dit biedt een oplossing voor een wereldwijd milieuprobleem en draagt bij aan een betere (drink) waterkwaliteit.

Veelbelovende voorstellen zijn voorstellen die binnen de focus van de REIA en haar ecosystemen vallen waar nog verdere uitwerking nodig is. Dit zijn het Earth Valley Innovation District, Nationaal Defensie dual-use cluster, nationaal materialenmarktplaats en food.

- *Essentiële (ruimtelijk-economische) randvoorwaarden:* De REIA toont de kansen aan van investeren in de Utrechtse economie en het vestigingsklimaat, maar hier moeten ook de benodigde randvoorwaarden voor gerealiseerd worden. Bedrijven en kennisinstellingen in de MRU geven aan dat het vestigingsklimaat onder druk staat. Het gebrek aan werk- en innovatielocaties zorgt voor een rem op de groei. Ook is het steeds lastiger om talent aan te trekken en op te leiden. Het is daarom essentieel om vol in te zetten op voldoende en betaalbare woningen, een goede ontsluiting van- en voldoende werklocaties, en netcongestie-oplossingen. De REIA doet concrete suggesties om te investeren in de Utrechtse economie en zo ook het vestigingsklimaat te verbeteren.
- De REIA geeft inzicht in welke maatregelen uit de Uitvoering- en Investeringsagenda van het NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort van extra waarde zijn voor de economische ontwikkeling in de MRU, welke nog ontbreken en biedt een start voor verdere vervlechting binnen het programma U Ned. Hierbij wordt rekening gehouden met de "Accommoderen" strategie voor ruimtelijk-economische ontwikkeling van de Metropoolregio Utrecht volgens de VISTA strategie zoals opgenomen in de ontwerp-Nota Ruimte.
- Samenvattend: er liggen pasklare investeringskansen middels de proposities. Daarnaast moeten de ruimtelijk-economische randvoorwaarden worden versterkt. Mensen moeten ook kunnen wonen, de netcongestie moet worden opgelost en locaties ontsloten en infrastructurele knelpunten (knooppunt Hoevelaken en verbreding A27) moeten worden opgelost. Investeren in beide (proposities en ruimtelijk-economische randvoorwaarden) is noodzakelijk om de potentie van Utrecht te garanderen en uit te bouwen.